

YTTRANDEN

TILL

STOCKHOLMS STADSFULLMÄKTIGES PROTOKOLL.

Häft. 13.

1914.

Tisdagen den 18 augusti.

§ 3.

Fröken Lindhagen: Med anledning av detta ärende ber jag att få fästa stadsfullmäktiges uppmärksamhet därpå, att det är synnerligen önskvärt — och det är också troligt, att de olika kommittéer, som hava detta om hand, fäst uppmärksamheten vid den saken — att de understöd, som nu fattigvården får i uppdrag att utdela på något av de sätt beredningsutskottet föreslår, att dessa medel, som till stor del även böra komma arbetslösa till del med anledning av mobiliseringen, icke ens vid utdelningen komma att givas sken av fattigvårdsunderstöd. Det vore därför önskligt att, om det låter sig göra, utdelningen icke sker i fattigvårdens lokaler, utan på andra lokaler, ifall man kan anordna det så.

Angående understöd åt inkallade landstormsmäns familjer.

Vidare tror jag, att det vore lyckligt, om man kunde tillmötesgå även ett annat önskemål, som uttalats från arbetarhustrur, nämligen att understöd icke uteslutande måtte utgå i form av lagad mat, utan i så stor utsträckning som möjligt i form av råvaror. En provisorisk organisation har redan kommit till stånd för att göra vad den kan i syfte att tillmötesgå framställda önskemål, innan den avsedda stora organisationen kommer i gång, och där har man märkt, att vederbörande mycket hellre taga emot anvisningar på råvaror än de taga emot lagad mat.

Vidare hava ifrågavarande arbetarhustrur sagt, att alldeles utan kontanta medel kunna de icke vara, även om de få understöd in natura. De behöva t. ex. den 25-öring, som skall läggas i gasmätaren för att de skola kunna laga maten, och de behöva även något till lyse och till rengöring.

Allt som allt, då detta arbete nu skall ordnas, vill jag ännu en gång stryka under, att ju mindre detta får skenet ens av fattig-

Angående
understöd
åt inkallade
landstormsmäns familjer.

(Forts.)

vård, dess bättre, och ju nöjdare de bliva som få understöd med desto större tålamod komma de att bära de ändå mycket svåra förhållanden, under vilka vi nu leva.

Friherre Palmstierna: Redan vid det första sammanträde, som beredningsutskottets livsmedelskommission höll efter sitt tillsättande, var denna fråga föremål för kommissionens behandling, och det rådde icke mer än en mening om att det understöd, som skall lämnas till dem, vilka äro utkallade till krigstjänst, bör lämnas under sådana former, att icke någon skymt av fattigvårdsprägel åsättes anslaget.

För detta ändamål har också kommissionen gjort en skriftlig framställning till fattigvårdsnämnden, och när ärendet kom upp till behandling i beredningsutskottet, företrädde vår mening av ett enhälligt beredningsutskott. Då var tanken närmast den, att fattigvårdsnämnden skulle *själv* med anlitan av de frivilliga krafter och andra organisationer, som stode till buds, på lämpigt sätt utdela detta understöd, så att dels lokaler stode till förfogande i olika delar av staden, där man genom själva anslagets natur visade, att det icke var fråga om fattigvårdsanslag, dels ock den prövning, som skulle ske, visserligen skedde genom fattigvårdsförvaltningen, men att å andra sidan vederbörande understödstagare icke hade någon erfarenhet om hur hela den affären i övrigt tillgick.

Nu har emellertid befunnits lämpligare, att detta organiserades på annat sätt än kommissionen ursprungligen tänkt sig i det att fattigvårdsnämnden beslutat ingå till herr överståthållaren med anmodan att sätta sig i spetsen för en samlad organisation dels från fattigvårdsnämndens, dels från åtskilliga frivilliga organisationers sida. Herr överståthållaren har också benäget inkallat intresserade till ett sådant sammanträde, och de som deltog däri konstituerade sig genast som en kommitté, vilken tillsatte ett arbetsutskott. Detta kommer nu att tillse utdelningen av understöd, så att man å ena sidan har full garanti för att fattigvårdskaraktären icke framkommer, å andra sidan kontrollen över användningen av kommunens och enskildas medel blir fullgod. Jag tror mig således kunna säga, att de synpunkter, som framförts av fröken Lindhagen i denna del, redan från början varit tillgodosedda.

Tillika framhöll fröken Lindhagen, att systemet med anvisningar på varor och förnödenheter vore att föredraga. Denna fråga var uppe i beredningsutskottets livsmedelskommission i går, där

olika förslag i det hänseendet prövades. Den riktiga tanke, som ligger bakom detta förslag, är den, att familjen icke bör splittras vid understödets mottagande, så att t. ex. modern får sitt på ett håll, barnen sitt på ett annat håll och kanske fadern sitt på ett tredje. Systemet med anvisningar torde måhända kunna ordnas på det sätt, att centrala lager anordnades i olika delar av staden eller att uppgörelse träffades med olika detaljhandlare.

Angående
understöd
åt inkallade
landstormsmäns familjer.
(Forts.)

Denna fråga har emellertid icke blivit slutbehandlad, men den har under hand blivit framförd till fattigvårdsnämnden, och denna har redan genom vissa fattigvårdsstyrelser praktisk erfarenhet av saken, och den kommer snarast till behandling. Även i detta avseende är således önskvärdheten av en lämplig organisation redan beaktad, och jag tror, att man har skäl att förutsätta att dessa synpunkter också bliva förverkligade.

Herr Lindqvist: Herr ordförande, stadsfullmäktige! När fattigvårdsnämnden fick meddelande om beredningsutskottets beslut, sammanträdde den genast för att taga del därav och tillse i vad mån den skulle kunna vidtaga lämpliga åtgärder. Det hade redan förut talats om att bilda en centralkommitté i staden för att uppsuga alla de frivilliga krafter, som ville ställa sig till förfogande och lämna bidrag dels i form av arbetskraft, dels i form av gåvor. Vid sådant förhållande och då beredningsutskottet alldeles särskilt erinrade om önskvärdheten av att denna hjälp icke skulle få karaktär av fattigvård, var det för fattigvårdsnämnden lätt att vidtaga åtgärder i detta syfte, så mycket mera som den själv redan från början hade samma uppfattning. För nämnden är det nämligen icke någon särskild fröjd — och jag tror, att jag uttalar nämndens uppfattning i det fallet — att få betrakta alla medel som utdelas av fattigvården efter lagens bokstav.

Det bildades, som förut är angivet, en central, som skall hava till uppgift att reglera gåvornas givande och emottagande på det sätt, att varje understödsförening, som är bildad för olika ändamål, naturligtvis skall självständigt få bestämma över sina medel, men att de inrapporteras till centralen, så att man där får någon reda i det hela, såväl i utlämnandet som i understödets utdelning. Detta är organisationsformen i stora drag.

I fråga om behovet tror jag mig icke behöva yttra mig, ty det har ju tillkännagivits redan genom beredningsutskottets hemställan, att utskottet har det klart för sig, likasåväl de åtgärder,

Angående
understöd
åt inkallade
landstormsmäns familjer.
(Forts.)

som från fattigvårdsnämndens sida äro vidtagna i dagarna, komma till beredningsutskottets kännedom. Men för att visa, att det är ögonblicklig nöd rådande vid första framträdandet av denna mobilisering, ber jag att få meddela, att för jämnt ett år sedan, den 18 augusti 1913 utlämnades in natura från stadens inrättningar till församlingarna 1,001 matportioner, under det att i dag 2,897 matportioner äro för samma ändamål rekviderade. Om jag granskar, varifrån dessa rekvisitioner komma, får jag fram att det är huvudsakligen från församlingar, som drabbats av mobiliseringen och dess följder.

Men jag kan icke med tystnad förbigå beredningsutskottets utlåtande och hemställan. Det har visserligen sagts mig, att krafter redan äro i rörelse för att tillgodose de önskemål, som jag skulle vilja hava framförda här, och att de för övrigt icke låta sig förenas med det beslut som här föreslås. Det står nämligen här endast, att understöd skall utlämnas åt sådana, vilka äro i behov därav och som äro beroende av familjeförsörjarnas inkallande såsom landstormsmän. Nu förstår man tillfullo, att dessa äro i stort behov. Men man får icke glömma någonting, som synes mig vara nödvändigt att erinra om, nämligen att dessa landstormsmän, hur ledsamt de än kunna hava det, dock hava från staten sin mat, 1 krona för hustrun samt 25 öre för varje barn. Men de, som kommit utanför sitt arbete såsom en direkt följd av mobiliseringen, hava icke denna förmån. De hava ingenting att leva av, och de hava efter antagandet av beredningsutskottets förslag ingen möjlighet att få av dessa medel som ställas utanför och fjärran från fattigvården. De hava således att gå till den legala fattigvården och där mottaga de understöd de kunna behöva. Konsekvensen därav är den, att staden kan göra gällande regress mot dem och att de kunna få förlora sin medborgarrätt.

Om beslutet däremot skulle kunna formuleras så, att de understöd, staden kan giva, skola givas åt alla dem, som till följd av mobiliseringen bliva i behov därav, då täckte man den fara, för vilken jag hyser fruktan. Staden skulle för sin del icke förlora något därpå. Ty här är icke fråga om att alldeles okritiskt och okontrollerat bortskänka och utlämna någonting, även om det icke skall ske efter fattigvårdens måttstock och genom dess tjänstemän. Fattigvården har i huvudsak godkänt ungefär följande principer för understödets meddelande. Det uppgives och konstateras skriftligen att behov föreligger. Till hjälp härvidlag upprättas byråer här och

var för ifyllande av ansökningarna. Om en arbetsgivare, hos vilken vederbörande understödssökande för närvarande arbetar, eller en arbetsgivare, hos vilken han förut arbetat, konstaterar, att behov föreligger, skall det godtagas. Vidare om en fackförenings styrelse stämplat ansökan och ställer sig som garant, då skall man godtaga densamma. Om det är en privat känd person, som tecknar sitt namn på ansökan, skall man också godtaga den. Det är den första åtgärden för att få understöd; därefter får man kanske något närmare pröva behovsfrågan.

Vid sådant förhållande behöver man icke vara rädd för att man kommer att slösa med medel, men däremot blir det till stort gagn för alla dem, som äro i behov av understöd.

Nu svaras från beredningsutskottet, att detta faller under arbetslöshetsfrågan, och den skola vi taga upp till behandling alldeles särskilt. Om man därmed vill säga, att man tror, att man skall kunna bringa ihop nödhjälpsarbete, är jag visserligen mycket tacksam och glad för den goda viljan i detta hänseende, men jag får säga, att jag icke tror, att beredningsutskottet eller ens stadsfullmäktige in pleno hava förmåga att åstadkomma detta. Här är det ju nämligen icke vanliga förhållanden, som lägga hinder i vägen, utan i följd av mobiliseringen stänges på alla möjliga punkter, och leveranserna kunna icke fullföljas på det sätt, att arbetet kan fortlöpa.

När jag nu befinner mig i den tröstlösa ställningen, att jag icke kan göra ett yrkande, som täcker dessa båda grupper, vill jag blott uttala den livliga förhoppningen, att beredningsutskottet skall i fortsättningen visa sig lika raskt som det hittills varit, så att man snart har att förvänta en hemställan från utskottet, som täcker de grupper, vilka bliva i behov av understöd såsom en följd av nu pågående mobilisering.

Herr Norén: Då jag infunnit mig här på sammanträdet, är det icke därför, att jag tror mig behöva påverka stadsfullmäktige att lämna bidrag i nu ifrågavarande fall, utan det är en annan sak, varom jag något vill yttra mig.

Först vill jag dock framhålla, att de mobiliserade, som jag har under min hand, äro vid gott humör och känna sig glada och lugna, detta därför att vi hava sökt intala dem, att de icke behöva känna några bekymmer för de hemmavarande.

Angående
understöd
åt inkallade
landstormsmäns familjer.
(Forts.)

Angående
understöd
åt inkallade
landstorms-
mäns familjer.
(Forts.)

Själva kommo de ju, särskilt de som jag fått i min vård, ganska illa utrustade till sitt värv. De tillhöra en bland de fattigaste rotarna i staden. Men detta hava vi sökt redan nu avhjälpa genom att i den mån sådant varit möjligt giva dem kläder, skodon etc. Dessutom hava de alla ordentlig mat och försöka vi giva dem bostäder på bästa sätt. Men det är i alla fall en oro, som finns hos en del av dem, och den gäller de hemmavarande. Jag har framhållit, att de icke behöva ängslas för de hemmavarande, ty dem komma våra styrande inom kommunen att taga hand om. Men man kan icke värja sig för, att de delvis hava rätt i sin oro. En t. ex. framhåller, att hemma sitter hans hustru med fem små barn och hon är icke van vid att ordna med sådana saker, som det nu skulle bli fråga om.

Jag vill därför uttala en vänlig anhållan till stadsfullmäktige att icke blott med varm hand giva vad som behövs, d. v. s. sedan det har begärts, utan också söka med de medel, som stå till buds, taga reda på var verkligt behov finnes, så att icke de, som äro ovana vid att framhålla sina bekymmer, bliva utan, och endast de få något, som äro vana vid att be.

Jag tror icke jag behöver säga mer, men jag vill lägga det varmt på stadsfullmäktiges hjärta. Till närvarande stund hava vi visserligen kunnat bevilja vårt folk en och annan dags permission, så att de kunnat komma hem och se till de hemmavarande. Men det kan när som helst indragas, och då blir det svårare för dem.

Jag har därför intet annat yrkande än det jag här har gjort, men jag skulle vilja göra just denna vänliga anhållan, att man må lägga ned nyss antydda personliga intresse för de hemmavarande, när familjefäderna äro inkallade.

Herr Herlitz: Jag behöver säkerligen icke fästa stadsfullmäktiges uppmärksamhet på vilken betydande utvidgning av frågan de synpunkter skulle innebära, som herr Lindqvist här har framhållit. Jag inser visserligen mycket väl, att det kan komma att ställa sig så, att även de synpunkterna måste tagas i betraktande. Men jag är glad över, att herr Lindqvist icke i dag framställt något bestämt yrkande i den vägen, ty ett ingående på de synpunkterna förefaller mig likväl behöva en närmare utredning.

Framför allt behöver man veta, i vilket omfång verklig arbetslöshet har inträtt och i vilken mån det kan vara möjligt att åstad-

komma offentliga arbeten eller arbete även genom enskildas försorg, som kunde hava karaktären av nödhjälpsarbete.

Men jag vill särskilt också påpeka, att det yrkande, som herr Lindqvist sade sig gärna hava önskat kunna framställa, nämligen att understöd skulle komma alla dem till godo, som kommit i nöd, råkat i arbetslöshet till följd av mobiliseringen — ett sådant yrkande skulle väl, såvitt jag förstår, icke hava fyllt det behov han vill hava tillgodosett. Det förhåller sig väl nämligen så, att en massa människor råkat i nöd, icke till följd av mobiliseringen utan genom det nödläge, i vilket hela världen och i följd därav också vårt land råkat genom de ohyggliga omständigheter, som nu råda. Och det lär vara omöjligt för någon människa att utröna, huruvida den eller den arbetaren blivit i saknad av arbete till följd av mobiliseringsåtgärderna här hemma, eller om han blivit arbetslös till följd av den allmänna stagnation, som skulle hava inträtt i vårt land, även om ingen mobilisering här hade företagits — och kanske i ännu högre grad, om mobiliseringen uteblivit.

Det är riktigt, att uppmärksamheten fästes på att även i denna punkt staden kan komma att behöva gå vida längre i understöds meddelande, än den någonsin förut har gjort, men det är önskvärt, att det icke sker nu omedelbart, utan först efter närmare omprövning.

Herr von Koch: Med anledning av herr Lindqvists anförande ber jag att få meddela, att statens arbetslöshetskommission är sysselsatt att utreda frågan om understöd åt arbetslösa personer och därvid naturligtvis särskilt behandlar frågan, i vilket förhållande stat och kommun böra träda till varandra härvidlag. Jag är icke i tillfälle att närmare ingå på saken, men jag tror mig kunna meddela, att inom den närmaste tiden ett förslag kommer att framläggas om understöd för arbetslösa från såväl kommunens som statens sida, och då blir det tillfälle för beredningsutskottet att taga frågan under övervägande och sedermera framlägga densamma för stadsfullmäktige. Det förefaller mig, som om vid detta tillfälle denna fråga knappast behöver närmare diskuteras.

Herr Lindhagen: Jag ber att få understryka vad herr Hertz redan har påpekat, att denna fråga har stora proportioner, och att man måste tänka även på dem, som äro lidande av den allmänna stagnationen.

Angående
understöd
åt inkallade
landstorms-
mäns familjer.
(Forts.)

Angående
understöd
åt inkallade
landstormsmäns familjer.
(Forts.)

Men varför jag egentligen begärde ordet är för att erinra dem, som hava saken om hand, därom att det kanske icke är nog att bevilja pengar åt dem, som på ett eller annat sätt blivit arbetslösa eller icke kunna påräkna stödet av sin familjeförsörjare, utan att man också måste vidtaga åtgärder för att förekomma sådana här förhållanden, och de kunna då, synes det mig, vara av i huvudsak två slag.

Det ena är, att man på något sätt — kanske genom lag, fastän det måhända blir svårt att på tillfredsställande sätt formulera och genomföra — försöker tillhålla alla enskilda arbetsgivare, som det kunna, att bibehålla sina biträden, så att de icke handlöst kasta ut dem på gatan, särskilt icke de kvinnliga, ty det är ju orimligt. Nu inser jag mer än väl, att vissa arbetsgivare helt enkelt icke kunna bibehålla sina biträden eller åtminstone icke bibehålla alla av dem, men å andra sidan finns det nog många, som kunna det, och då bör det vara skyldighet även för den enskilde att bidra till avhjälpande av nödläget och icke kasta allt på kommunen.

Men då vi särskilt tala om understöd åt dem, som bliva lidande genom den arbetslöshet, vilken staten själv åstadkommer genom att utkalla landstormsmän, så vore det kanske även skäl i att taga under övervägande, huruvida man icke skulle kunna tillhålla statsmakterna att tillse, att dessa landstormsmobiliseringar icke ske i över hövan stor utsträckning, utan att man anordnar den endast i den mån så nödvändigt behövs. Det är emellertid den allmänna uppfattningen även bland en mängd landstormsmän, att bevakning anordnas på en massa ställen, där det icke behövs eller åtminstone att det sker i en utsträckning, som är vida större, än som av behovet påkallas. Då man reser runt Sverige, såsom jag haft tillfälle att göra under senare tider, och när man överallt ser dessa utposterade landstormsmän vid alla möjliga såväl små som stora broar och dylikt över hela landet, frågar man sig; vad skola alla dessa människor göra här? Det är ju icke någon som helst omedelbart förestående fara för vår neutralitet. Jag tror, att det helt enkelt faktiskt är rätt mycken humbug med avseende å en stor del av dessa utposteringar. Därför tror jag icke, det är lämpligt att vederbörande i onödan utkalla landstormsmän för att bevaka vad som icke behöver bevakas, utan det vore bättre att låta dem i viss utsträckning vara hemma för att understödja sina familjer.

Nu ser jag, hurusom herr Lagercrantz tycks vara alldeles för-
tvivlad och att han ruskar på huvudet, förmodligen till tecken, att

han icke kan dela min åsikt. Men att han icke delar min åsikt i detta fall, beror väl på vår helt olika politiska åskådning.

Vad jag emellertid ville hava sagt är, att man nu överlämnar helt och hållet åt militärmyndigheterna att göra, huru de vilja, och de äro naturligtvis icke sena att begagna sig därav. Om jag emellertid tänker på de fullkomligt överflödiga vaktposter, som man i dessa dagar ser på riksdagshusets trappa, så kan man icke undertrycka den tanken, att man väl genom åtminstone deras indragning ändå i någon mån kunde minska statens tunga. Och det lär även på andra håll hava inlagts några vaktposter, som väckt sublimt löje — jag skall icke angiva närmare exempel, men det har i alla fall inrapporterats.

Över hela landet tycks det för övrigt vara likadant. Massor av landstormsmän utkommenderas, som lika gärna kunde vara hemma i stället för att gå där och posta utan den ringaste nytta. Ja, jag tycker för min del, att det rent av kunde tagas under övervägande, huruvida det icke vore lämpligt att avlåta en skrivelse till regeringen med hemställan att regeringen på det sättet bidrager till lösandet av den uppgift stadsfullmäktige här fått sig förelagd.

Herr ordföranden: Jag tror, att det vore lämpligt, att de följande talarna hölle sig närmare till det här föredragna ämnet, vilket är: understöd åt inkallade landstormsmäns familjer.

Herr Ceder: Friherre Palmstierna och herr Lindqvist hava givit några antydningar hur organisationen skall ske av utdelningen utav det understöd, som här är ifrågasatt. Jag vill icke låta detta tillfälle gå mig ur händerna utan att säga, att jag tror, att det är mycket viktigt — jag har fått det intrycket åtminstone av mina kamrater bland landstormsmännen — att klara och tydliga bestämmelser bliva utfärdade, så att allmänheten får reda på, hur det skall gå till att få detta mycket omtalade understöd. Nu hava tidningarna skrivit, ända sedan mobiliseringen började, att det är meningen att såväl staten som kommunen skall göra mycket storartade uppoffringar, vilket jag tror och hoppas. Men ännu hava de i nöd stadda icke sett till något av detta, och vad värre är, icke ens konturerna av den yttre verksamhet, som är aysedd att sköta om allt detta, äro ännu uppdragna. I dagens tidningar har verkligen offentliggjorts från, som jag antager, regeringens sida, hur det skall gå till att få det understöd, varom riksdagen fattat beslut,

Angående
understöd
åt inkallade
landstorms-
mäns familjer.
(Forts.)

Angående
understöd
åt inkallade
landstormsmäns familjer.
(Forts.)

och det meddelandet lämnar ingenting övrigt att önska i avseende å vidlyftighet. Varje man skall först tillfrågas av militärbefälet, huruvida hans familj är i behov av understöd, så skall uppgift härom skickas till pensionsstyrelsen, och av pensionsstyrelsen skall upprättas förteckningar häröver sockenvis. Dessa förteckningar skola skickas ut till pensionsnämndens ordförande i varje kommun. Denne skall tillse, att från de familjer, som han anser vara i behov av understöd, skickas in ansökan med begäran därom. När ansökningen kommer in, skall den prövas, och så skall i vanlig ordning nämnden till- eller avstyrka densamma o. s. v.

Jag ser, att herr Tengdahl med tecken söker bestrida detta; ja, i så fall är det oriktigt framställt i tidningarna, och det brukar ju sällan vara riktigt vad som står där. Men jag har trott detta tidningsmeddelande, därför att jag fått den uppfattningen, att det var något halvofficiellt besked.

Med detta vill jag emellertid lägga de närvarande på hjärtat att göra härvidlag erforderliga bestämmelser så litet vidlyftiga som möjligt, ty nu är det fråga om folk, som icke äro vana att gå den vanliga understödsvägen, som icke hitta till källorna och som icke heller, enligt vad ju är meningen, skola gå till fattigvårdsunderstödkällorna, utan som skola söka sig fram på för dem nya vägar. Jag skulle även med detta vilja lägga vederbörande på hjärtat att låta dessa bestämmelser komma så fort som möjligt. För min del har jag under de senaste dagarna varit överlupen med frågor, hur man skall bära sig åt för att förvärva understöd, men jag får bekänna, att jag har varit som ett levande frågetecken, tills dessa handlingar kommo. Och där talas i allmänna ordalag om antingen fattigvårdsnämnd eller särskilda delegerade och i varje fall, att beredningsutskottet skall få stadsfullmäktiges fullmakt att i andra fall annorlunda besluta, och så undan för undan i allmänna ordalag. Ännu äro som sagt icke ens fasta konturer uppdragna, hur man skall bära sig åt. Och det vore naturligtvis orimligt att begära, att en organisation skulle stå hoparbetad på den korta tid, man hittills haft på sig. Men nödvändigt är det, om fattigvårdsnämnden skall stå för saken, att den också utfärdar bestämmelser därom och att icke fattigvårdsnämndens ledamöter gå och bära dem inom sig.

Med avseende å den sak, herr Lindqvist vidrörde, vill jag också säga några ord. Det är givet värre för dem, som icke äro mobiliserade, än för de andra. I det kompani, där jag är: finns

det två, som efter det att de börjat tjänstgöringen funnit, att de äro för unga, så att de icke hade behövt gå med; men de våga nu icke sluta, ty komma de hem, hava de intet arbete och ingen mat. De hava därför anhållit att få stå kvar. De hava det bättre, så länge de äro inkallade: då hava de statens understöd och den mat, som finns därute. För övrigt går det ingen nöd på oss, oaktat man just icke kan säga, att det är något lyxuppdrag. Nå det är det väl egentligen icke på något håll, låt vara kanske med undantag för några fall i Stockholm. Men där vi ligga, arbeta vi i alla fall gladeligen.

Angående understöd åt inkallade landstormsmäns familjer.
(Forts.)

Herr Lagercrantz: Jag skall icke missbruka denna plats för att blanda in i diskussionen frågan om olika partipolitik och vad som i övrigt icke hör hit. Men jag anser mig i alla fall böra med ett par ord bemöta herr Lindhagen. Han påstod, att det skulle vara vaktposter utsatta på alla möjliga och omöjliga ställen i riket, som han skulle hava iakttagit på sina resor i landet. Även jag har rest åtskilligt omkring i landet på sista tiden, och jag har i motsats mot herr Lindhagen icke funnit några vaktposter utsatta annat än i kustlandet.

För övrigt vill jag endast tillägga, att jag tror, att det är lyckligt, att Sveriges militära anordningar icke ligga i händerna på herr Lindhagen.

Herr Lindhagen: Jag skall icke upptaga tiden med ett bemötande i detalj av herr Lagercrantz påstående, fastän jag gentemot honom skulle kunna framhålla, att jag på sista tiden verkligen har rest på många ställen, även inuti landet, där jag sett utposterade landstormsmän.

Däremot kan jag icke finna mig i herr ordförandens tillrättavisning, att jag icke skulle hava hållit mig till ämnet. Jag får säga, att det är ovanligt att finna en ordförande, särskilt med herr ordförandens i allmänhet oväldiga ståndpunkt här, bidra till det inskränkande av den allmänna yttrande- och tankerätten, som börjar träda fram i reaktionens fotspar.

Gentemot herr ordföranden ber jag nu att få framhålla, att vad jag i mitt förra anförande yttrade står i alldeles ovanlig hög grad i samband med det föreliggande ämnet. När jag påpekar, hurusom enligt mitt förmenande landstormsmän inkallats i allt för stort antal och utposterats även på platser, där de rakt icke

Angående
understöd
åt inkallade
landstormsmäns familjer.
(Forts.)

behövas, samt när jag i anledning därav framkastar den tanken, att statens organ, regeringen, skulle kunna anmodas att på något sätt bidra till att lösa den uppgift stadsfullmäktige här hava fått sig förelagd, därför att en sådan mängd landstormsmän inkallats, så kallar åtminstone jag detta för en fråga, som onekligen torde få anses stå i alldeles otvetydigt och direkt sammanhang med den fråga om understöd åt mindre bemedlade i huvudstaden, som för sitt livsuppehälle äro beroende av till krigstjänst inkallade landstormsmän, vilken här diskuteras, enär man nu kan minska detta understöd, ifall landstormsmännen icke utkallats i så överflödigt stort antal.

Herr Herlitz tilläts — och detta enligt min tanke med rätta — att tala om andra än landstormsmän. I senare delen av mitt anförande, varför jag av herr ordföranden fick tillrättavisning, rörde yttrandet uteslutande landstormsmän, och jag framhöll, att jag ansåg, att understödet borde kunna minskas, om de utkallades, endast när verkligt nödtvång därtill föreläge. Jag har således i ovanligt hög grad hållit mig till ämnet, och är fortfarande av den uppfattningen, att olika synpunkter här som eljest böra kunna få komma fram. Jag ämnar, så långt jag kan med de medel jag har till buds, motsätta mig detta i dessa tider icke så ovanliga försök att öva tvång på yttrandefriheten. Ty att sådana försök göras, därpå hava vi flerfaldiga exempel. Jag har ju själv för icke så länge sedan av militär hindrats från att tala på politiskt valmöte, och nu tycks man vilja försöka detsamma på det kommunala området.

Herr ordföranden: Jag ber att få fästa uppmärksamheten ännu en gång på, att det ämne vi här nu diskutera lyder: förslag om understöd åt mindre bemedlade i huvudstaden, som för sitt livsuppehälle äro beroende av till krigstjänst inkallade landstormsmän.

Att herr Lindhagen kan få vilken fråga som helst att enligt hans förmenande sammanhänga härmed, är jag livligt övertygad om, ty med hans kända förmåga av kombinationer tror jag, att han skall kunna få den föredragna frågan att utsträckas nästan hur långt som helst.

Herr Klefbeck: Jag ber att få påpeka, att herr Ceders anförande rörde statsunderstöd, icke det vi här hava överläggning om.

Men för övrigt ber jag att få säga, att statsunderstödet icke verkar under så långsamma former, som han trodde. I går hade pensionsnämndernas ordförande sammanträde inför generaldirektören i pensionsstyrelsen och erhöilo del av de fastställda riktlinjerna för arbetet, och redan i dag voro ett fyrtiotal hustrur uppe hos mig i min egenskap av ordförande i pensionsdistriktet för att höra, hur de skulle förfara med sina ansökningar. Redan i eftermiddag hava dessa expedierats till pensionsstyrelsen. Härav framgår, att understödssökande redan nu veta, hur de skola gå till väga, och när ansökningar väl inkomma, handläggas de mycket fort.

Angående
understöd
åt inkallade
landstormsmäns familjer.
(Forts.)

Herr von Koch: Med anledning av en föregående talares kritik av det sätt, på vilket statsunderstöd till de värpliktigas familjer skall utbetalas, ber jag få säga, att stadsfullmäktige i detta avseende ej äga någon befogenhet. De grunder, på vilka understöd skola lämnas till vederbörande familjer, äro nämligen fastställda av kungl. maj:t. Fattigvårdsnämnden har icke alls någon befattning med saken, utan det hela handhaves av pensionsnämnderna och pensionsstyrelsen. Det förefaller mig, som det numera blott är fråga om att sprida kännedom om bestämmelserna, så att de inkallades familjer få tillfälle att veta de vägar, på vilka de skola gå för att erhålla understöd.

Herr Lindhagen: I anledning av herr ordförandens senaste anförande ber jag att få säga, att jag är mycket tacksam för herr ordförandens erkännande av min stora kombinationsförmåga, men huru det än må förhålla sig med den saken, hade jag i detta fall verkligen ingen användning för densamma, ty — och detta ber jag att än en gång få framhålla — jag talade om olika sätt att bereda understöd åt mindre bemedlade familjer till familjeförsörjare, vilka äro utkallade såsom landstormsmän. Jag har således, såvitt jag kan inse, icke hållit mig till något främmande ämne, detta vågar jag fortfarande göra gällande gentemot herr ordföranden, som fann sig föranlåten att för andra gången framhålla, att det här gällde förslag om understöd åt mindre bemedlade i huvudstaden, som för sitt livsuppehälle äro beroende av till krigstjänst inkallade landstormsmän. Ja, just dem sysslade jag med, och jag har sagt, att man skulle kunna minska utgifterna för staden för underhåll just åt dessa landstormsmäns familjer, om icke så många landstormsmän vore inkallade. Jag anser det vara mycket behörigt, att i detta sammanhang beröra antalet inkallade landstormsmän. Och ännu mer trodde jag mig vara berättigad härtill, då herr

Angående
understöd
åt inkallade
landstorms-
mäns familjer.
(Forts.)

Herlitz, som sagt, till och med tillåtits att yttra sig om andra än landstormsmän.

Herr ordföranden: Jag har varit av den uppfattningen, att jämväl herr Lindqvist och herr Herlitz gått utanför ämnet. Jag gjorde visserligen min anmärkning särskilt efter herr Lindhagens anförande, men anmärkningen syftade också på herr Lindqvist och herr Herlitz ävensom på andra talare, som gått utanför ämnet.

Den sak, som här föreligger, är frågan om understöd åt mindre bemedlade i huvudstaden, som för sitt livsuppehälle äro beroende av landstormsmän, som äro inkallade till krigstjänstgöring. Nu föreslår herr Lindhagen ett medel, som stadsfullmäktige sakna befogenhet att besluta om. Och jag anser, att detta, om något, går utom ämnet för den skedda föredragningen.

Herr Lindqvist: Herr ordförande! Jag vill endast i korthet meddela, att då fattigvårdsnämnden fick sig ärendet tilldelat, sammanträdde de omedelbart, och sedermera har arbetet fortgått så raskt som det över huvud taget kan tänkas gå med en sådan sak. I dag justerade centralen sina beslut, och jag förmodar, att de i morgon afton bliva offentliggjorda.

Den svårighet, som föreligger för oss här till skillnad från vad förhållandet är med staten, är den, att staten endast har att anslå en summa och fixera för varje landstormsman, hur mycket han skall ha, och sedan är det blott att betala ut. För oss är det däremot icke så enkelt; vi hava här att gå på tre linjer: vi hava att utdela dels kontanta understöd, dels understöd in natura i form av lagad mat, dels likaledes in natura i form av råvaror, råprodukter. Detta allt skall sammanföras med alla de frivilliga organisationer, som stå till vårt förfogande. Men så snart fattigvården fått villkoren bestämda, skola de nog så skyndsamt som möjligt tillkännagivas.

§ 4.

Angående
understöd åt
till krigs-
tjänstgöring
inkallade
tjänsteinne-
havare och
arbetare hos
kommunen,
som äga
familj att
försörja.

Herr vice ordföranden: Jag tar mig friheten hemställa, att till de nu föredragna två punkterna må läggas en tredje av kameral natur, för att bringa bokföringen i ordning. Denna punkt skulle hava följande lydelse: att för ifrågavarande ändamål må till nämnders och styrelsers förfogande ställas erforderligt belopp att, sedan slutredovisning rörande dessa utgifter kunnat ske, uppföras i nästa års stat samt utgå av uttaxerade eller eljest tillgängliga medel.

Vidare ber jag att få yrka ett par formella ändringar i den första av de nu föredragna punkterna, vilka ändringar äro påkallade för att kanske något bättre uttrycka vad meningen är. Den första av dessa formella ändringar skulle bestå däri, att på andra raden av punkt 1:o efter »dels att» orden »efter beprövande för varje särskilt fall» ändras till »efter prövning av behovet i varje särskilt fall».

Likaså torde i andra stycket, som börjar med »dels ock», orden »efter vederbörande myndighets beprövande för» också här böra utbytas mot orden »efter prövning av behovet i varje särskilt fall».

Därjämte bör för meningens skull uttrycket »det sammanlagda» i näst sista raden av första punkten utgå, så att slutet av samma punkt kommer att lyda: »dock med enahanda förbehåll beträffande understödsbeloppets storlek, som nyss är sagt i fråga om stadens tjänsteinnehavare».

Herr ordförande, jag ber således att få yrka bifall till beredningsutskottets förevarande hemställan med nu av mig föreslagna tillägg och förtydliganden.

Angående understöd åt till krigstjänstgöring inkallade tjänsteinnehavare och arbetare hos kommunen, som äga familj att försörja.
(Forts.)